

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ
«Критичне мислення»
(назва навчальної дисципліни)**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 06 – Журналістика

спеціальність 061 – Журналістика

освітня програма Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

УКЛАДАЧ: к. соціол. наук Калашнікова А.О.

З М І С Т

1	Робоча програма навчальної дисципліни «Візуальні медіакомунікації»	3
2	Плани семінарських занять	18
3	Завдання для самостійної роботи	23
4	Завдання для контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	28
5	Питання для підготовки до підсумкового контролю знань	29
6	Критерії оцінювання знань та вмінь студентів	31

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В. Н. КАРАЗІНА**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«___» _____ 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

«Візуальні медіакомунікації»
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 06 – Журналістика

спеціальність 061 – Журналістика

освітня програма Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

« 15 » червня 2022 року, протокол № 7

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ: Калашнікова Аліна Олександрівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету ХНУ імені В.Н.Каразіна

Протокол від « 27 » квітня _____ 2022 року № 3

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

_____ (підпис)

Віль БАКІРОВ

_____ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної) програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

Гарант освітньої програми

_____ (підпис)

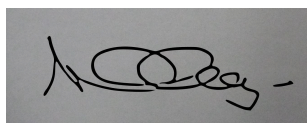
Сергій АКСЬОНОВ

_____ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету ХНУ імені В.Н.Каразіна

Протокол від « 21 » червня _____ 2022 року № 10

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Візуальні медіакомунікації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності – 061 Журналістика освітньої програми – Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів навички критичного мислення

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити з історичними та теоретичними відомостями стосовно розвитку раціонального мислення, наукового методу та критичного мислення як його безпосереднього застосування,
- 2) відпрацювати основні техніки критичного мислення у практиці,
- 3) сформувати здатність мислити критично у повсякденному житті та професійній діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.

Самостійна робота	
102 год.	136 год.
Індивідуальні завдання	
0 год	0 год

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності та продемонструвати такі результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування цих знань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Мислення повсякденне і критичне. Раціоналізм та науковий метод

Види сприйняття, форми мислення і знання про світ. Раціональне, ірраціональне і повсякденне мислення. Позитивізм і ЗТС. Функції науки згідно раціоналізму.

Науковий метод у науці та поза нею. Аналіз ситуації. Вихідні дані дослідження. Формулювання і перевірка гіпотез. Критичне мислення як застосування наукового методу до повсякденних задач. Функціональність критичного мислення. Критика як спосіб поліпшення якості знання.

ТЕМА 2. Судження та умовивід. Раціональна аргументація

Математична логіка і соціогуманітарне знання. Визначення понять і спостереження явищ. Судження. Формулювання суджень. Основні логічні оператори: і, або, але. Умови. Види умовних суджень. Умовивід. Висновок. Критичне мислення та диспозиції. Аргументи та реконструкція аргументів. Сила/слабкість аргументів, узгодженість судження, правильність/хибність висновку. Критичне мислення як спосіб перевірки висновків.

ТЕМА 3. Аргументація і дискусія

Теза, аргумент, контраргумент. Аргументи «хороші» й «погані». Фрейми аргументації. Форми аргументів та помилки. Деконструкція аргументів. Аргументи та соціальна влада: сила, загроза та інші особливості джерела повідомлень. Причинно-наслідкові аргументи, узагальнення, аргументи від наслідків і слизькі аргументи. Аргументи за аналогією.

ТЕМА 4. Суб'єкт критичного мислення та його успіх

Джерела професійної (не)вразливості спеціаліста з комунікацій до хибних висновків. Причини вразливості: суб'єктивність, упередженість, халатність. Переконавання і мислення. Таємна упередженість та ірраціональна

наполегливість. Спотворення вірогідностей бажаннями. Пов'язані результати. Фактори, що опосередковують стійкість переконань. Гнучке обґрунтування. Конфлікт цінностей. Підзвітність. Стрес.

ТЕМА 5. Когнітивні помилки: способи розпізнавання і подолання

Когнітивні помилки. Ефект підтвердження. Шаблон. Якір. Помилка вцілілого. Генералізація. Ілюзія контролю. Сумнів як професійна чеснота спеціаліста з комунікацій. Критичність і самокритичність. Техніки раціоналістичної протидії упередженням. Відкрите мислення. Принцип порядку, ефект першості та тотальна дискредитація. Принцип нейтральних доказів. Вплив активної відкритості на результати. Детермінанти та супутні явища.

ТЕМА 6. Критичне мислення і пост-правда

Відоме, невідоме і приховане. Слова і значення. Структура звернення, структура речення, синонімічні й антонімічні ряди. Підбір мовних одиниць. Пресуппозиції та інференції. Усталені словосполучення та омонімія. Неологізми та плеоназми. Використання риторичних прийомів. Лінгвістичні маркери і логіка.

ТЕМА 7. Скептицизм і статистика

Що стоїть за цифрами. Значення чисел у формуванні громадської думки. Авторитет науки. Фальсифікація результатів дослідження. Опрацювання і презентація даних емпіричних досліджень. Вибір суті та форми презентації кількісної інформації. Якісна інформація та упередженість дослідника. Ознаки якості дослідження.

ТЕМА 8. Нечітка логіка. Ймовірність. Прийняття рішень в умовах невпевненості

«Правда», «неправда» і «правда на 90%». Нормативна теорія вибору в умовах невизначеності. Теорія очікуваної корисності. Описова теорія вибору в умовах невизначеності. Розширення теорії перспектив на події без заявленої ймовірності. Раціональність жалю та розчарування у прийнятті рішень. Ефект неоднозначності. Теорема Байєса.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Мислення повсякденне і критичне. Основні категорії логіки	18	2	4	0	0	12		2	3	0	0	16
2. Судження та умовивід. Раціональна аргументація	18	2	4	0	0	12				0	0	16
3. Аргументація і дискусія	18	2	4	0	0	12				0	0	17
4. Суб'єкт критичного мислення та його успіх	19	2	4	0	0	13				0	0	17
5. Когнітивні помилки: способи розпізнавання і подолання	19	2	4	0	0	13		2	3	0	0	17
6. Критичне мислення і пост-правда	19	2	4	0	0	13				0	0	17
7. Скептицизм і статистика	19	2	4	0	0	13				0	0	17
8. Нечітка логіка. Ймовірність. Прийняття рішень в умовах невпевненості	20	2	4	0	0	14		2	2	0	0	19
Усього годин	150	16	32	0	0	102	150	6	8	0	0	136

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-ть год денна	К-ть год заочна
1	Мислення повсякденне і критичне. Раціоналізм та науковий метод	4	1
2	Основні категорії логіки. Бінарна логіка і раціональна аргументація	4	1
3	Аргументація і дискусія	4	1
4	Суб'єкт критичного мислення та його успіх	4	1
5	Когнітивні помилки: способи розпізнавання і подолання	4	1
6	Критичне мислення і пост-правда	4	1
7	Скептицизм і статистика	4	1
8	Нечітка логіка. Ймовірність. Прийняття рішень в умовах невпевненості	4	1
	Разом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Підготовка практичних і творчих завдань, у тому числі усних відповідей	70	100
2	Підготовка до екзаменаційного тесту	32	36
	Разом	102	136

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Позааудиторні - читання, перегляд інтернет-джерел, ведення щоденника.

Аудиторні - лекції-дискусії, семінарські дискусії, практичні заняття.

Курс адаптований для проведення як в очному, так і в дистанційному або змішаному форматі. Усіх студентів на початку курсу запрошують до Google Class з дисципліни, де вони отримують усі необхідні матеріали і посилання.

Перед лекційним заняттям студенти мають переглянути відеозапис лекції, а на самому занятті мають змогу поставити питання викладачеві, висловити коментарі та думки стосовно переглянутого (таке заняття може проводитися як офлайн, так і онлайн за допомогою конференц-сервісів ZOOM чи Google Meet).

Семінарські (практичні) заняття за курсом передбачають завдання, які можливо виконувати як в аудиторії, так і дистанційно. Результат практичної роботи у будь-якому разі прикріплюється до завдання в Google Class, там само відбувається й оцінювання.

8. Методи контролю

Контроль знань з навчальної дисципліни визначає відповідність рівня знань, вмінь і навичок студентів вимогам нормативних документів. Програмою навчальної дисципліни передбачені різні види завдань та контрольна робота.

Поточний контроль – виконання практичних завдань (обговорення на занятті або самостійно). На семінарських заняттях оцінюється якість мислення й активність студентів. Контрольна робота дозволяє оцінити аналітичні навички студентів.

Підсумковим контролем знань є екзамен (у формі тестових завдань). Тест виконується онлайн (за допомогою Google Classroom і Google Forms). Використання Google Classroom і Google Forms можливе і під час аудиторного виконання екзаменаційного тесту.

9. Схема нарахування балів

Денне і заочне відділення

Поточний контроль, самостійна робота								Творча контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
6	6	6	6	6	6	6	6	12	60	40	100

T1, T2 ... – теми.

Критерії оцінювання завдань

Критерії уточнюються окремо у кожному з них у відповідності до характеру роботи, але загальний принцип оцінювання за кожним параметром наступний:

Характеристика роботи	Кількість балів
Студент(ка) здійснює логічно правильний, послідовний аналіз усіх елементів представленого матеріалу,	Максимальна кількість балів

пропонує оригінальні ідеї, аргументує їх із посиланнями на відповідні дослідження, вірно використовує категорії і терміни	
Студент(ка) здійснює аналіз деяких елементів представленого матеріалу, пропонує запозичені ідеї, але розвиває їх у відповідності до завдання, аргументує їх без посилань, загалом вірно використовує деякі категорії	Половина максимальної кількості балів
Студент(ка) не аргументує аналіз, ідеї запозичені з джерел та є чистою компіляцією або відсутні, плутає або не може використати категорії	1 бал

На курсі також діють правила щодо здачі завдань у встановлені терміни, які обмежують можливість оцінювати завдання максимально високо, якщо студент запізнився із ним без поважної причини, для якої є документальне підтвердження.

Характеристика роботи	Максимальна можлива кількість балів
Студент(ка) виконує роботу у встановлений термін	Максимальна кількість балів
Студент(ка) виконує роботу після встановленого дедлайну, однак не пізніше ніж за тиждень після нього	Половина максимальної кількості балів
Студент(ка) не виконує роботу взагалі або виконує її пізніше, ніж через тиждень після встановленого дедлайну	0 балів

Критерії оцінювання екзаменаційного тесту

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Правильна відповідь на стандартне тестове запитання	1
Усього	40

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	

70 – 89	добре	зараховано
50 – 69	задовільно	
1– 49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Barnet, S., Bedau, H. A., & O'Hara, J. (2017). Critical thinking, reading, and writing: A brief guide to argument. Bedford/St. Martin's.
2. Black, M. (2018). Critical thinking: An introduction to logic and scientific method. Pickle Partners Publishing.
3. Browne, M. Neil (2006). Asking the right questions: a guide to critical thinking / M. Neil Browne, Stuart M. Keeley.—8th ed.
4. Cottrell, S. (2023). Critical Thinking Skills: Effective Analysis, Argument and Reflection. Bloomsbury Publishing.
5. Donald, Kelling J. (2023) How to solve a problem: Insights for critical thinking, problem-solving, and success in college. New York, CRC Press.
6. Fisher, A. (2011). Critical thinking: An introduction. Cambridge University Press.
7. Gambrell, E., & Gibbs, L. (2017). Critical thinking for helping professionals: A skills-based workbook. Oxford University Press.
8. Ghosh, R. (2021) Trans(in)fusion: Reflections for Critical Thinking. Routledge: Taylor and Francis.
9. Harvard Business Review guide to critical thinking (2023). Harvard Business Review Press.
10. McCuen, Richard H. (2023). Critical Thinking, Idea Innovation, and Creativity. CRC Press.
11. Meltzoff, J., & Cooper, H. (2018). Critical thinking about research: Psychology and related fields. American psychological association.
12. Nosich, G. (2023) Critical Writing: A Guide To Writing A Paper Using The Concepts And Processes Of Critical Thinking. Rowman & Littlefield Publishing
13. Paul, R. W. (2018). Critical thinking and the critical person. In Thinking (pp. 373-403). Routledge.

Допоміжна література

14. Кремень, В. Г., Ільїн, В. В., Гальченко, М. С., Сакун, А. В., Войнаровська, Л. І., Ліпін, М. В., ... & Федорчук, О. А. (2017). Критичне мислення: освіта, творчість, цінності.
15. Battersby, M. (2018). Critical thinking as applied epistemology. Windsor Studies in Argumentation.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

Відеолекції:

<https://youtube.com/playlist?list=PLmMj2N0C7ICK8A6RVAWD3m4rDJmTh1ygi>

Курс-гра з критичного мислення на EdEra:

<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/1700>

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни «Критичне мислення»
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 2022/2023 н. р.

Заступник декана соціологічного факультету з навчальної роботи

_____ В'ячеслав НІКУЛІН
(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 2022 р.

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

_____ Юлія СОРОКА
(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 2022 р.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

ТЕМА 1. Мислення повсякденне і критичне. Раціоналізм та науковий метод

Завдання

Увага! Кожна відповідь має бути аргументована (чому ви вважаєте саме так, яким чином ви дійшли певного висновку), інакше не зараховується.

1. Знайдіть загальну властивість, спільну ознаку (якогома більше) (1 бал):

- 1) Голос і музика
- 2) Дракони й об'єктивність
- 3) Горизонт і істина
- 4) Республіка і непорушність
- 5) Годинник і дощ
- 6) Перекладина і завіса
- 7) Крокодил і дірокол
- 8) Свобода і вівсянка
- 9) Ворон і письмовий стіл

2. Чи коректним є визначення? Чому ви так вважаєте? Чого не вистачає в ньому?

- a. Математик- це людина, що вивчає математику
- b. Нафта - чорне золото
- c. Озеро - це водойма
- d. Трикутник - це многокутник, у якого є три сторони
- e. Фізика - не мистецтво
- f. Історія - наука, що вивчає розвиток суспільства

3. Назвіть поняття, що володіє найбільшим об'ємом у кожній з наведених груп (1 бал):

- 1) Чотирикутник, квадрат, правильний чотирикутник
- 2) Власні назви, іменник, власний іменник
- 3) Хижак, крокодил, ссавець, тварина, носоріг
- 4) Документ, паспорт, посвідчення особи
- 5) Місто, столиця, населений пункт, районний центр
- 6) Золото, аргон, інертний газ, хімічний елемент

4. У кожній з наведених нижче груп понять вкажіть те, яке володіє найбільшим змістом і запропонуйте наступне, більш змістовне (1 бал):

- 1) Студент педагогічного вузу, студент педагогічного університету, слухач спеціального навчального закладу, учень
 - 2) Правильний трикутник, трикутник, гострокутний трикутник
 - 3) Християнство, тип світосприйняття, православ'я, релігія
 - 4) Вірш Омара Хайяма, вірш-рубаї, твір Омара Хайяма, зразок мистецтва
- Увага! У цьому завданні кожна відповідь має бути аргументована (чому ви вважаєте саме так, яким чином ви дійшли певного висновку), інакше не зараховується.

5. Намалуйте схему логічного співвідношення понять за допомогою діаграм Ейлера-Венна (1 бал):

1. Овочі, картопля, капуста
2. Тиждень, день, рік
3. Суддя, крадій, злочинець
4. Чоловік, дружина, сім'я
5. Квадрат, прямокутник, багатокутник
6. Ліси, Земля, гори
7. Розум, тривожність, сила
8. Високі люди, американці, брюнети
9. Людина, жінка, музикант, дитина, китаєць (усі вважаються словами без граматичного роду).

6. Чи правильним є логічний поділ? (1 бал)

- 1) Живі організми діляться на імперії неклітинних організмів і клітинних організмів
 - 2) Транспорт буває: повітряний, військовий, морський, річковий, сухопутний, автомобільний
 - 3) Чотирикутники бувають рівносторонніми, рівнокутними, квадратами, прямокутниками і паралелограмами
 - 4) Люди діляться на блондинів, брюнетів, високих, блакитнооких і худих
- Увага! У цьому завданні кожна відповідь має бути аргументована (чому ви вважаєте саме так, яким чином ви дійшли певного висновку), інакше не зараховується.

Рекомендована література:

Black, M. (2018). Critical thinking: An introduction to logic and scientific method. Pickle Partners Publishing

ТЕМА 2. Основні категорії логіки. Бінарна логіка і раціональна аргументація

Завдання

1. Доповніть логічні пропорції, розкривши, які саме відносини є між поняттями (без аргументації завдання не зараховується) (1 бал).

Приклад:

Собака: сказ, комар: ?

чума смерть малярія хоботок

Зв'язок «собаки» і «сказу» в тому, що собака є переносником такої хвороби, як сказ. Отже, потрібно знайти те, переносником чого є комар, і це малярія.

1) Лікар: пацієнт, політик - ?

виборець маси влада посада

2) Виробляти: витратити, контрастувати -?

збігатися коригувати протистояти суперечити

3) Гора: долина, геній - ?

мозок ідіот думати розум

4) Грім: блискавка, дощ: - ?

сутінки вода хмара погода

5) Джунглі: зоопарк, море -?

вода гавань акваріум річка

6) Неможливе відноситься до здійсненого так само, як теоретичне - до ..?

радикального корисного практичного працюючого

7) П'єса пов'язана зі сценою так само, як книга - з ...?

історією сторінкою автором главою

8) Антропология пов'язана з людиною так само, як антологія - з..?

віршами сторінками мавпами природою

9) Солодкий відноситься до шоколаду так само, як ___ до книги?

мови бібліотеки енциклопедії сторінки

10) Сорочка пов'язана з гудзиком так само, як черевики - з ..?

прогулянкою ногами шкарпетками
нічим з перерахованого

2. Маєте пару понять, між якими є певний зв'язок. Визначивши характер зв'язку між ними, оберіть із запропонованих чотирьох варіантів ту пару понять, зв'язок між якими є таким самим, як у вихідній парі (2 бали). Без аргументації завдання не зараховується.

Приклад: темрява: лампа

а) Втома: вправи

б) Спрага: вода

в) Ліки: хвороба

г) Навчання: клас

Зв'язок «темряви» і «лампи» в тому, що лампа знищує темряву. Так само вода знищує спрагу. Коли що, хвороба не знищує ліки, тому цей варіант не підходить.

- 1) Вовна (шерсть): тепло
 - a. Резина: еластичність
 - b. Маркетинг: реклама
 - c. Людина: успіх
 - d. Радіо: трансляція

- 2) Померлий: життя
 - a. Застиглий: рух
 - b. Впорядкований: паттерн
 - c. Посушливий: пустеля
 - d. Білявий: альбінос

- 3) Тварина: зоологія
 - a. Тіло: фізіологія
 - b. Хвороба: бактеріологія
 - c. Вірші: антологія
 - d. Людина: філантропія

- 4) Журнал: періодичні видання
 - a. Рушниця: солдат
 - b. Збір врожаю: сільське господарство
 - c. Анекдот: жарт
 - d. Вантажівка: транспорт

- 5) Лють: гнів
 - a. Задоволення: щастя
 - b. Жарт: сміх
 - c. Судома: спазм
 - d. Крик: шепіт

- 6) Ідентичність: антонімія
 - a. Недолік: довершеність
 - b. Безтурботність: помилка
 - c. Правда: брехня
 - d. Страх: радість

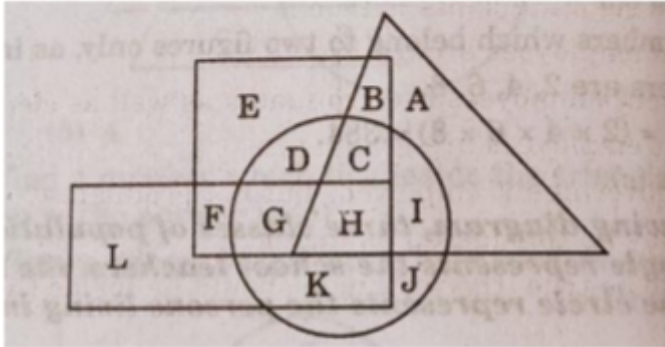
- 7) Аспірин: головний біль
 - a. Амеба: дизентерія
 - b. Кислота: опік
 - c. Хінін: малярія

- d. Сталь: анемія
- 8) Мандрівник: місце призначення
- Жебрак: подаяння
 - Нещасний випадок: лікарня
 - Вчитель: освіта
 - Поїзд: станція
- 9) Гачок: риба
- Стадіон: гра
 - Рукавиця: м'яч
 - Симфонія: музика
 - Слово: алфавіт
- 10) Каліграфія: письмо
- Мелодія: пісня
 - Лірика: вірш
 - Драма: проза
 - Глава: строфа

3. Завдання у рисунках.

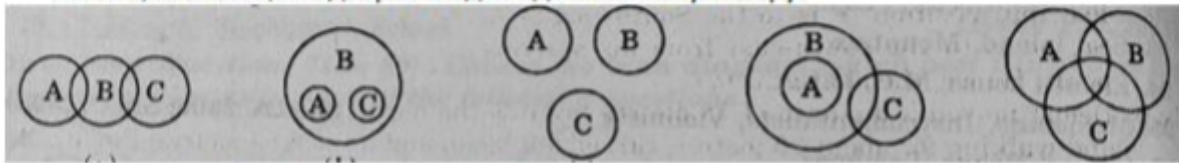
1. На діаграмі коло позначає високих людей, квадрат – дівчат, трикутник – гравців у теніс, а прямокутник – тих, хто займається плаванням.

Увага, у цьому завданні завжди є варіант відповіді «жодна з літер».

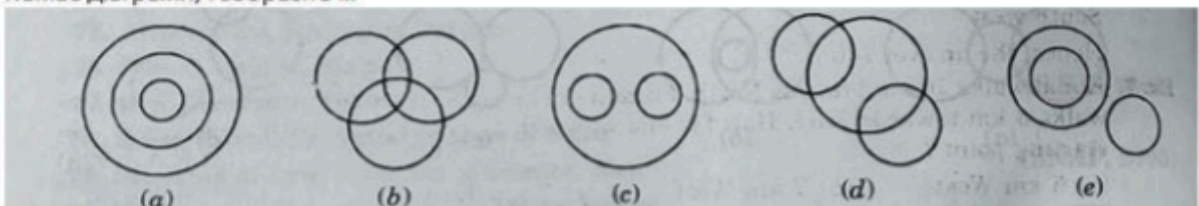
- 1) Якою літерою представлені високі дівчата, які плавають, однак не грають у теніс?
- 2) ...дівчата, які грають у теніс, плавають, але не є високими?
- 3) ...високі дівчата, які не займаються плаванням або тенісом?
- 4) ...високі хлопці-пловці, які не грають у теніс?
- 5) Що означає літера В?
- 6) Літера С
- 7) Літера F
- 8) Літера H

2. Маєте п'ять діаграм, які позначають логічні зв'язки між поняттями А, В і С. Зважаючи на опис понять, визначте, яка діаграма відповідає кожному набору.

- 1) А – лікар, В – чоловік, С – актор
- 2) А – троянда, В – квітка, С – лотос
- 3) А – батько, В – мати, С – дитина
- 4) А – золото, В – прикраса, С – срібло

3. Маєте п'ять діаграм і набори понять, згруповані по чотири. У трьох наборах зв'язок між поняттями відповідає трьом діаграмам. Знайдіть у кожній четвірці зайвий набір, для якого немає діаграми, і зобразіть її.

- 1) Четвірка 1
 - a. Армія, генерал, полковник
 - b. Хлопчик, студент, гравець
 - c. Художник, вчений, стіл
 - d. Чоловік, друкар, селянин
- 2) Четвірка 2
 - a. Курка, собака, кішка
 - b. Тіло, вухо, нога
 - c. Ліжко, зміна, медична сестра
 - d. Тигр, тварина, хижак
- 3) Четвірка 3
 - a. Атмосфера, повітря, кисень
 - b. Дівчина, хлопець, студент
 - c. Чоловік, робітник, сад
 - d. Тварина, собака, кіт
- 4) Четвірка 4
 - a. Директор, інженер, музикант
 - b. Яблуко, апельсин, манго
 - c. Фрукт, груша, трава
 - d. Кисень, повітря, вода

Рекомендована література:

1. Fisher, A. (2011). Critical thinking: An introduction. Cambridge University Press.
2. Paul, R., & Elder, L. (1990). Critical thinking. Rohnert Park, CA: Sonoma State University.

ТЕМА 3. Аргументація і дискусія

Завдання

Поділіться на групи по 3-5 осіб, далі групи об'єднуються в пари. Кожна пара груп готує презентацію за однією з тем:

- a. Класична музика краща, ніж поп-музика (і навпаки)
- b. Книга краща за екранізацію (і навпаки)
- c. Marvel краще за DC (і навпаки)
- d. Гра престолів: серіал кращий за книгу (і навпаки)
- e. Кава краща, ніж чай (і навпаки)
- f. Онлайнове навчання краще, ніж оффлайнове (і навпаки)
- g. Ваш варіант

У презентації група має за 5 хвилин навести аргументи, довести їхню істинність і дійти до потрібного висновку. Мета – змусити глядачів підтримати ваш висновок. Парна група робить те ж саме.

На час презентації з числа глядачів обираються критики: вони мають дуже уважно стежити саме за логікою обґрунтування та за достовірністю даних, які використано. Глядачі визначають, чия презентація була більш переконливою і чому (кому вони більш готові повірити за емоційним враженням). Критики висловлюють думку стосовно логічної обґрунтованості аргументації.

Рекомендована література:

1. Ennis, R. H. (1993). Critical thinking assessment. Theory into practice, 32(3), 179-186.
2. Browne, M. Neil, (2006) Asking the right questions: a guide to critical thinking / M. Neil Browne, Stuart M. Keeley.—8th ed.

ТЕМА 4. Суб'єкт критичного мислення та його успіх

Завдання

! Завчасна підготовка до завдання не потрібна, ви виконуєте його "як є", усно на парі або письмово.

1. (1 бал) Ви проводите екскурсію для прибульців, які відвідують Землю та спостерігають за людьми. Ви всі на космічному кораблі пролітаєте над місцем, де хтось саме знімає трендове відео для тіктоку. Один із прибульців звертається до вас за допомогою. Спробуйте відповісти на ці запитання:
 - a. Що робить ця людина і навіщо?
 - b. Що саме у відео примушує глядачів його схвалювати?
 - c. Чому на подібні активності, здається, спрямовується більше зусиль, ніж на вирішення таких питань вашої планети, як екологія, хвороби та бідність?
 - d. Чому люди настільки емоційно реагують на хайп навколо себе, і навіть чинять насилля заради нього?
 - e. Що б сталося, якби соцмережі заборонили і жодна людина ніколи більше не змогла би там спілкуватися?

2. (1 бал) Уявіть, що на знак подяки за вашу екскурсію прибульці дарують вам технологію, за допомогою якої можна прямо корегувати зміст свідомості. Вам пропонується отримати три будь-які навички, вміння, знання, якості або спогади. Однак за кожну одиницю доведеться віддати еквівалент, який у вас уже є: за отримання одного вміння матимете віддати те, яке вже маєте, і так з усім. Що ви хотіли б отримати і з чим згодні були б розпрощатися? Чому? Як би це вплинуло на ваше подальше життя?

3. (1 бал) Уявіть, що технологія із завдання 2 стосується не вас особисто, а всього людства. Тобто всі люди на планеті можуть обміняти три якості/навички/вміння на інші. Ви маєте колективно виробити рішення, які саме якості змінити. Яким був би фінальний список?

Проаналізуйте, наскільки різними (чи ні) є ваші роздуми та вибори, коли ви розмірковуєте про зміну себе і про зміну суспільства. Чому це відбувається?

Проаналізуйте прийняте рішення. Яких помилок ви припустилися у процесі дискусії щодо нього?

4. Подивіться відео за посиланням:
https://www.youtube.com/watch?v=4o_yuonzGE

Яке враження воно викликає у вас? Чому? Відрефлексуйте, як ваші власні погляди, цінності, невербальні й паравербальні елементи мови спікера впливають на ваше сприйняття: теми відео, основного меседжу, аргументів, що їх наводить спікер.

Далі перевірте аргументацію на логічність. Визначте висновок, проміжні умовиводи, тези й аргументи до них. Визначте характер аргументів, оцініть їхню глибину і ступінь зв'язку з тезами і висновком. Якщо потрібно, робіть фактчекінг. Чи раціональною є аргументація?

Зробіть висновок про те, чи переконало (би) вас це відео і чому.

Рекомендована література:

Paul, R. W. (2018). Critical thinking and the critical person. In Thinking (pp. 373-403). Routledge.

ТЕМА 5. Когнітивні помилки: способи розпізнавання і подолання

Завдання

1. (2 бали) Проаналізуйте наведені діалоги. Оцініть, чи немає у них логічних помилок; чи спираються вони на когнітивні викривлення.

1) А: Я думаю, що хлопці завжди мають відкривати двері дівчатам

Б: Чому?

А: Тому що це джентльменський вчинок.

Б: Чому це джентльменський вчинок?

А: Тому що це дуже корисно для дівчат.

Б: А чи не було б корисно для хлопців, якби дівчата відкривали їм двері? Чому б дівчатам не відкривати двері хлопцям?

А: Тому що це неправильно. Сьогодні вдень, коли ми виходили з продуктового, у мене в руках було кілька пакетів, і мені довелося покласти їх усі на підлогу, щоб відкрити двері, і це лише тому, що ти був надто грубий, щоб допомогти мені.

Б: Я не міг допомогти тобі відкрити двері, бо я сидів на парковці у машині.

А: От бачиш, про що я? Ти був надто неуважними, щоб подумати, що мені може знадобитися допомога, коли я виходитиму з продуктового магазину. Це було дуже не по-джентльменськи з твого боку.

Б: Я ж не знав, що ти збираєшся купити стільки продуктів, інакше я би відчинив тобі двері.

А: А мав би подумати.

2) А: Мамо, я сьогодні йду гуляти з друзями, тому не встигну поприбирати.

Б: Це втрете за тиждень. Я ж тобі казала, що маєш спочатку прибрати, а потім кудись іти!

А: Ой, велике діло! Я не йду пиячити, не вживаю наркотики, не вештаюся з поганою компанією, не витрачаю гроші на дорогі забаганки і не порушую закон, як багато молоді мого віку. Чи ти не рада, що замість всього цього я всього лише рідко прибираю?

2. (2 бали) З власного досвіду перебування у школі та університеті, ранжуйте види занять/завдань за 1) їхньою цікавістю для вас, 2) їхньою ефективністю з точки зору отримання вами знань і навичок.

Спробуйте узагальнити, чи поділяють найбільш цікаві й найбільш ефективні заняття/завдання якісь загальні особливості? А найменш цікаві й найменш ефективні?

Послугуючись досвідом ведення щоденника, запропонуйте способи, якими можна підвищити ефективність навчання для найбільш нецікавих занять/завдань.

3. (2 бали; вписано у щоденник) Послугуючись досвідом ведення щоденника, ідентифікуйте, які помилки мислення зустрічаються у вас і ваших однолітків найчастіше? Запропонуйте способи їх виправлення на рівні: а) групи, б) навчальної установи, в) суспільства.

Поміркуйте, наскільки успішність їх застосування залежить від індивідуальних зусиль.

Оцініть, наскільки корисним виявився для вас щоденник. Чого в ньому не вистачає?

Чи відомі вам інші методи активного навчання? Які?

Рекомендована література:

1. Cottrell, S. (2017). Critical thinking skills: Effective analysis, argument and reflection. Macmillan International Higher Education.
2. Ennis, R. H. (1993). Critical thinking assessment. Theory into practice, 32(3), 179-186.

3. Fisher, A. (2011). Critical thinking: An introduction. Cambridge University Press.

ТЕМА 6. Критичне мислення і постправда

Завдання

Оберіть будь-яке сучасне повідомлення у телеграм-медіа і здійсніть його аналіз: фактчекінг, якість аргументації, обґрунтованість висновку.

Критерії оцінювання:

Аналіз фактів - 1 бал

Аналіз факторів викривлення (маніпуляції у тексті) - 1 бал

Аналіз впливу власної позиції - 1 бал

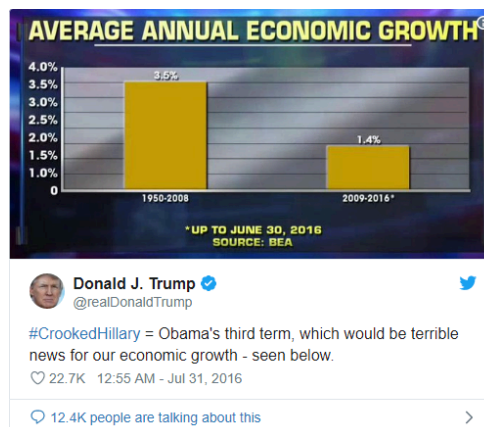
Рекомендована література:

1. Paul, R., & Elder, L. (1990). Critical thinking. Rohnert Park, CA: Sonoma State University.
2. Paul, R. W. (2018). Critical thinking and the critical person. In Thinking (pp. 373-403). Routledge.

ТЕМА 7. Скептицизм і статистика

Завдання

Проаналізуйте прикріплені скріншоти. Які прийоми маніпулювання даними ви помітили? Аналіз кожного скріншота - max 2 бали.

Рекомендована література:

Battersby, M. (2018). Critical thinking as applied epistemology. Windsor Studies in Argumentation.

ТЕМА 8. Нечітка логіка. Ймовірність. Прийняття рішень в умовах невпевненості

Завдання

Вночі таксі збило людину. У місті працюють дві компанії таксі: "Швидке" та "Високе". Про них маєте такі дані:

(a) 85% таксі у місті «Швидкі», а 15% - «Високі».

(b) Свідок ДТП сказав, що людину збило «Високе» таксі. Слідчі перевіряли надійність свідка за тих самих обставин, як у ніч аварії, і дійшли висновку, що свідок правильно ідентифікував кожне з двох авто 80% часу і не вгадував 20% часу.

Яка ймовірність того, що людину збило саме «Високе» таксі?

Рекомендована література:

1. Black, M. (2018). Critical thinking: An introduction to logic and scientific method. Pickle Partners Publishing.
2. Brookfield, S. D. (1987). Developing critical thinkers: Challenging adults to explore alternative ways of thinking and acting. Jossey-Bass.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
1	Робота з підручниками	12	16
2	Робота з науковою літературою	12	16
3	Робота з науковою літературою, підручниками, інтернет-джерелами, виступ на семінарі	12	17
4	Робота з науковою літературою, підручниками, інтернет-джерелами, виступ на семінарі	13	17
5	Робота з науковою літературою, підручниками, інтернет-джерелами	13	17
6	Робота з науковою літературою, підручниками, інтернет-джерелами, виступ на семінарі	13	17
7	Робота з науковою літературою, підручниками, інтернет-джерелами, виступ на семінарі	13	17
8	Робота з науковою літературою, інтернет-джерелами, участь у семінарі	14	19
	Разом	102	136

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ, ЩО ПЕРЕДБАЧЕНА НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Ознайомтеся із точкою зору в прикріпленому, проаналізуйте, спростуйте аргументацію, а також запропонуйте меседж для медіа, в якому ви застосовували би на подібну аудиторію методику спростування фейків з лекції 6.

Здається у вигляді тексту об'ємом не менш як 3000 зн. з пр.

Критерії оцінювання:

Виділення й аналіз аргументів з тексту - мах 2 бали

Фактчекінг - мах 4 бали

Якість власної аргументації - мах 4 бали

Порядок власної аргументації (переконливість) - мах 2 бали

Фрагменти розмови; лексичні особливості оригіналу збережено.

“Почнемо здалеку. Декілька років тому Білл Гейтс заявив, що населення планети має зменшитися, щоб їм було легше керувати. Маячня? Можливо. Тільки після цих слів фонд Гейтсов розробили якусь вакцину чи то від раку грудей, чи ще від чогось там. Ліки були відправлені до Індії, де було провакциновано молодих жінок. І все б нічого, тільки жодна після цієї вакцини не змогла завагітніти. Можливо, це брехня, тільки я ніколи не повірю, що жодна людина з владою не захоче зіграти роль бога. Це цілком у дусі людини. І так, я з тих ненормальних, які не виключають існування. Ну назвемо це таємним урядом – людей, досить сильних та авторитетних, щоб мати можливість та бажання змінювати світ під себе та свої забаганки. А нам ще в інституті казали, що що менше людей, то легше ними керувати.

Далі. Мені є з чим порівнювати, я прихильник старої медичної школи. Якщо підійти з запитанням до старих професорів, то вам дадуть відповідь, що ні, вакцина під час епідемії в жодному разі не може колитися. Тим більше що в цих вакцинах не вірус, а штучно створений вірус, а це взагалі не зрозумій, як потім вплине на організм. І крім того, навіть з урахуванням сучасної науки, вибачте, але створити вакцину лише за рік-півтора? Чи ой.

Коли вперше презентували першу вакцину, нам сказали, що один укол нас захистить. Згодом додали, що треба буде зробити повторно. Окей. Тільки чому нам одразу не сказали, що укол доведеться робити кожні півроку? І вибачте, я не впевнена, що навіть після зникнення цієї епідемії нам не доведеться продовжувати її колоти, бо можуть настати непередбачені звикання чи інші наслідки. Імовірність такого повороту може прагнути до нуля, але не дорівнювати йому.

...ніхто зараз не може сказати, чи дасть нинішня вакцинація наслідки в майбутньому чи ні. І ці наслідки можуть виявитися у наших нащадків. Ніхто не може сказати, що буде в майбутньому, тому що не минуло достатньо часу, щоби точно сказати – вакцина безпечна чи ні. Не те щоб у мене були прямі добрі знання з анатомії, але, наскільки я знаю, імунітет за такий короткий час виробитися не може. Це дуже тривалий процес.

Я могла б надати одне відео, але воно було заблоковане серед інших інакодумців. Там професор ще тієї, старої медичної школи розповідала про вакцину з погляду алерголога та імунолога. І приблизно не згадаю, як називалося відео, де молоді журналісти проводили розслідування щодо кількості хворих у лікарнях. У якомусь українському місті теж багато розповідали, що захворіла купа, що їх нікуди класти, тому люди лежать просто в коридорах, чи не один на одному. Журналісти таємно проводили зйомку. Прийшли до лікарні та показують, що так, хворих дуже багато, чи не на підвіконнях ночують. А потім тишком-нишком пробралися на другий і третій поверхи, поки охорона відволіклася. Вони відчиняли всі палати на поверхах – скрізь пусто. Купа вільних ліжок. І це у лікарні спеціальної, саме для ковідників. Навряд чи персонал сам такий вирішив – хм, нам ліньки підніматися по п'ять разів на день сходами, давайте всіх сюди на перший зберемо”.

5. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ЕКЗАМЕН У ФОРМІ ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ)

Підсумковим контролем знань є екзамен (у формі тестових завдань). Тест виконується онлайн (за допомогою Google Classroom і Google Forms). Використання Google Classroom і Google Forms можливе і під час аудиторного виконання екзаменаційного тесту.

1. Критичне мислення і мислення взагалі
2. Наука як особливий тип світосприйняття та спосіб мислення
3. Процес наукового пізнання
4. Критичне мислення і знання
5. Формальна логіка. Поняття. Об'єм і зміст поняття
6. Прості і складні судження.
7. Операції з простими судженнями. Логічні оператори
8. Судження. Хибність та істинність суджень
9. Умовне та двоумовне судження
10. Умовивід. Аргументація висновку. Перевірка якості умовиводу
11. Основні джерела аргументації: наявне знання та його обмеження
12. Дедукція, індукція, аналогія
13. Дескриптивні і прескриптивні припущення
14. Способи спростування умовиводу. Піраміда Грема
15. Аргументація. Структура аргументу. Ланцюг аргументації
16. Спростування аргументації. Нелогічні аргументи. Помилки в аргументації
17. Поняття суб'єкта критичного мислення. Суб'єктність і критичне мислення
18. Успіх та неуспіх суб'єкта критичного мислення
19. Досвід і обґрунтування істинності суджень про світ (за К. Поппером)
20. Проблема формулювання суджень про світ: «ідоли» Ф. Бекона
21. Розвиток науки за Т. Куном
22. Соціальні та індивідуальні фактори некритичності
23. Вплив суб'єкта пізнання у науці. Фактори стійкості переконань
24. Сприйняття, пам'ять та картина світу.
25. Когнітивні викривлення і і спотворення (за Б. Бенсоном)
26. Стадії процесу критичного мислення
27. Критичний аналіз тексту (за М. Фуко)
28. Взаємодія фактографічного, нормативно-теоретичного й рефлексивного у тексті (Ф. Пронін)
29. Мова: сприйняття і кодування (за Р. Блакаром)
30. Маніпулятивні перетворення тексту (за Ю. Левінім)
31. Аналіз тексту. Фактчекінг: мета і процедура

32. Епоха постправди. Факт, фейк і фактоїд
33. Методологія боротьби з хибними уявленнями
34. Елементи наукового дослідження: теорія, проблема, гіпотеза
35. Вимоги до наукової гіпотези. Перевірка гіпотез
36. Наука і псевдонаука: основні способи розрізнення
37. Фактори довіри до статистики
38. Викривлення на етапі проведення (соціологічного) дослідження
39. Викривлення на етапі аналізу даних (соціологічного) дослідження
40. Викривлення на етапі представлення й інтерпретації даних (соціологічного) дослідження
41. Підходи до визначення ймовірності: формальний, частотний, персональний.
42. Правила створення ймовірнісних суджень
43. Застосування теорії очікуваної корисності до прийняття рішень в умовах невпевненості
44. Оцінювання ймовірнісних суджень. Фактори, які впливають на судження про ймовірність
45. Оцінювання помилки експерта

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Денне і заочне відділення

Поточний контроль, самостійна робота											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
6	6	6	6	6	6	6	6	12	60	40	100

T1, T2 ... – теми.

Критерії оцінювання завдань

Критерії уточнюються окремо у кожному з них у відповідності до характеру роботи, але загальний принцип оцінювання за кожним параметром наступний:

Характеристика роботи	Кількість балів
Студент(ка) здійснює логічно правильний, послідовний аналіз усіх елементів представленого матеріалу, пропонує оригінальні ідеї, аргументує їх із посиланнями на відповідні дослідження, вірно використовує категорії і терміни	Максимальна кількість балів
Студент(ка) здійснює аналіз деяких елементів представленого матеріалу, пропонує запозичені ідеї, але розвиває їх у відповідності до завдання, аргументує їх без посилань, загалом вірно використовує деякі категорії	Половина максимальної кількості балів
Студент(ка) не аргументує аналіз, ідеї запозичені з джерел та є чистою компіляцією або відсутні, плутає або не може використати категорії	1 бал

На курсі також діють правила щодо здачі завдань у встановлені терміни, які обмежують можливість оцінювати завдання максимально високо, якщо студент запізнився із ним без поважної причини, для якої є документальне підтвердження.

Характеристика роботи	Максимальна можлива кількість балів
Студент(ка) виконує роботу у встановлений термін	Максимальна кількість балів
Студент(ка) виконує роботу після встановленого дедлайну, однак не пізніше ніж за тиждень після нього	Половина максимальної кількості балів

Студент(ка) не виконує роботу взагалі або виконує її пізніше, ніж через тиждень після встановленого дедлайну	0 балів
--	---------

Критерії оцінювання екзаменаційного тесту

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Правильна відповідь на стандартне тестове запитання	1
Усього	40

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1– 49	незадовільно	не зараховано